

อุตสาหกรรมป้องกันประเทศ: ปัจจัยสำคัญแห่งยุทธศาสตร์ความมั่นคงของฝรั่งเศส ในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก

Defence Industry: A Key Factor of France's Indo-Pacific Defence Strategy

บทความวิชาการ

ธีรวัต กุลสุวรรณ

Teerawat Kulsuwan

กองวิชาวิศวกรรมสรรพาวุธ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า นครนายก ประเทศไทย 26001

Department of Ordnance Engineering, Academic Division, Chulachomkiao Royal Military Academy,

Nakhon Nayok, Thailand 26001

E-mail: teerawatkulsuwan@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้ เป็นการศึกษาและวิเคราะห์ความสำคัญของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่มีต่อยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกของสาธารณรัฐฝรั่งเศส (ฝรั่งเศส) ในด้านความมั่นคงและการทหาร ซึ่งรัฐบาลฝรั่งเศสได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่งผ่านการจัดทำเอกสารทางการเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ โดยระบุใจความสำคัญในด้านอธิปไตย ความร่วมมือทางทหาร เส้นทางการค้า และการเปลี่ยนแปลงของสภาวะภูมิอากาศในปัจจุบัน โดยในด้านความร่วมมือทางทหารนั้น ฝรั่งเศสมุ่งเน้นไปที่การฝึกและปฏิบัติการร่วมแบบพหุภาคี รวมถึงผลักดันนโยบายการส่งออกอาวุธยุทโธปกรณ์ให้แก่กองทัพชาติพันธมิตรที่มีความต้องการอาวุธยุทโธปกรณ์ที่มีขีดความสามารถสูง เพื่อตอบสนองประเด็นเรื่องความมั่นคงในภูมิภาค ส่งผลให้เกิดการขยายตัวของสายการผลิตทางอุตสาหกรรมทหาร การพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีป้องกันประเทศขั้นสูงและก่อให้เกิดการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ ภายในฝรั่งเศสอย่างต่อเนื่อง สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจอย่างมหาศาล และความมั่นคงทางอุตสาหกรรมในระยะยาว สามารถพึ่งพาตัวเองได้อย่างสมบูรณ์ โดยมีกรมการอาวุธ (Directorate of Armaments) เป็นองค์กรหลักในการขับเคลื่อนกิจการอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของฝรั่งเศสในภาพรวม ทั้งหมดนี้สะท้อนให้เห็นถึงความยึดมั่นในหลักการเอกภาพทางยุทธศาสตร์ (Strategic Autonomy) และการเป็นรัฐอธิปไตย (The Sovereign State) ซึ่งผสานด้วยกรอบแนวคิดนโยบายความยิ่งใหญ่ (The Policy of Grandeur) ของประธานาธิบดี ชาร์ลส์ เดอ โกลล์ ที่มุ่งเน้นการรักษาความเป็นอิสระในการดำเนินนโยบายทั้งด้านความมั่นคง เศรษฐกิจและอุตสาหกรรมในเวทีโลก

วันที่รับบทความ: 11 มี.ค.66

วันที่แก้ไขบทความ: 31 มี.ค.66

วันที่ตอบรับบทความ: 12 พ.ค.66

คำสำคัญ: อุตสาหกรรมป้องกันประเทศ, ยุทธศาสตร์ ความมั่นคงของฝรั่งเศส ในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก, นโยบาย การส่งออกอาวุธยุทโธปกรณ์, เอกภาพทางยุทธศาสตร์

Abstract

The objective of this article is to study and analyse the importance of the defence industry to France's Indo-Pacific defence strategy regarding security and military. The French government has attached great importance to the strategy through the preparation of its official national defence strategy documents, which identify priorities in sovereignty, military cooperation, trade routes and current climate change. In terms of military cooperation, France focuses particularly on multilateral training and operations with its allied nations. It has also driven its arms export policy to the allied army with a demand for high-capacity military equipment to cope with instability and insecurity in the region. This results in the expansion of military industrial production lines, the development of advanced defence innovation and technology, and the continuous employment augmentation in various industrial sectors within France. In addition, this has created enormous economic value added and long-term industrial sustainability, which enabled France to entirely rely on itself. Moreover, there is the French Directorate of Armaments which serves as a significant igniter

in propelling the French defence industry as a whole. All of these reflect President Charles de Gaulle's adherence to the principles of Strategic Autonomy and the Sovereign State, combined with the Policy of Grandeur framework, which focuses on maintaining freedom of action in the implementation of global security, economic and industrial policies.

Keywords: Defence Industry, France's Indo-Pacific Defence Strategy, Arms Export Policy, Strategic Autonomy

บทนำ

ฝรั่งเศส ถือว่าเป็นหนึ่งในประเทศมหาอำนาจเก่าแก่ชาติหนึ่ง ในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก โดยปัจจุบันมีประชากรสัญชาติฝรั่งเศส อาศัยอยู่ในอาณาเขตพื้นทะเลราว 1.6 ล้านคน ซึ่งตั้งอยู่ระหว่างมหาสมุทรอินเดียและแปซิฟิก เช่น มายอต (Mayotte) ลา เรอูนียง (La Réunion) ลา นูแวน กาลีดอนี (La Nouvelle Calédonie) ลา โพลินีซี ฟรองแซส (La Polynésie française) เป็นต้น โดยมีพื้นที่เขตเศรษฐกิจจำเพาะ (Exclusive Economic Zone) ในครอบครอง ราว 9-11 ล้านตารางกิโลเมตร (Ministère des armées, 2019, p.7) ข้อมูลสำคัญจากเอกสารทางการปี พ.ศ.2565 ของกระทรวงยุโรปและการต่างประเทศของฝรั่งเศส ระบุว่า ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกของฝรั่งเศสนั้น ตั้งอยู่บนหลักการสำคัญ 4 ประการ ประการแรก ความมั่นคงและการทหาร (Security and Defence) ประการที่สอง เศรษฐกิจ การติดต่อ การวิจัย และนวัตกรรม (Economy,

Connectivity, Research and Innovation) ประการที่สาม ความร่วมมือแบบพหุภาคี และการเคารพกฎหมายระหว่างประเทศ (Multilateralism and Rule of Law) และประการที่สี่ การเปลี่ยนแปลงของสภาวะภูมิอากาศ ความหลากหลายทางชีวภาพ และการจัดการทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน (Climate Change, Biodiversity and Ocean Sustainability) (Ministère de l'Europe et des Affaires étrangères, 2022, p.55-66)

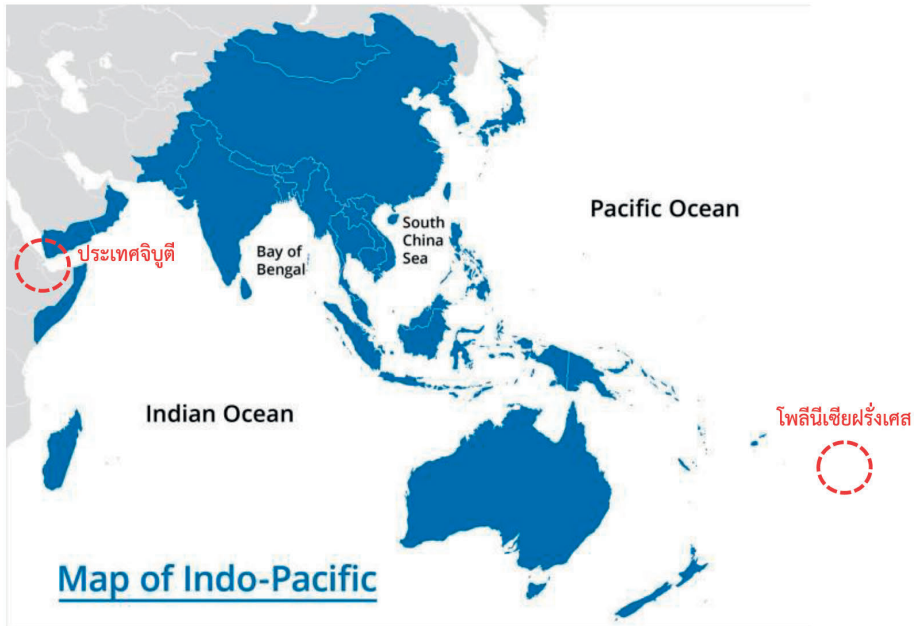
จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นได้ว่า ความมั่นคง และการทหาร เป็นหนึ่งในหลักการสำคัญของฝรั่งเศสในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก โดยมีจุดประสงค์หลัก 5 ประการ ได้แก่ การปกป้องอธิปไตยของประเทศ การส่งเสริมความร่วมมือทางทหารเพื่อเพิ่มความมั่นคงในพื้นที่ การเข้าถึงเส้นทางการค้าและยุทธศาสตร์ที่สำคัญความร่วมมือในการรักษาเสถียรภาพทางยุทธศาสตร์และการทหารแบบพหุภาคี และการเฝ้าระวังความเสี่ยงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสภาวะภูมิอากาศ (Ministère des armées, 2019, p.16-21) โดยในเวทีการประชุมด้านความมั่นคง Shangri-la Dialogue ที่สาธารณรัฐสิงคโปร์ (สิงคโปร์) ช่วงเดือนมิถุนายน พ.ศ.2565 ที่ผ่านมา นายเซบาสเตียง เลกออร์นู (Sébastien Lecornu) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของฝรั่งเศส ได้กล่าวถึงความสำคัญในการรักษาเสถียรภาพในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และความมั่นคงในระดับนานาชาติ (Ministère des armées, 2022) โดยเฉพาะในด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ และการค้าอาวุธ ที่สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจของฝรั่งเศสเป็นจำนวนมากในแต่ละปี โดยประเทศคู่ค้ารายใหญ่ ประกอบด้วย สาธารณรัฐอินเดีย (อินเดีย) สิงคโปร์ มาเลเซีย และสาธารณรัฐอินโดนีเซีย (อินโดนีเซีย) (Ministère des armées, 2022, p.14-15)

ยิ่งไปกว่านั้น การดำรงไว้ซึ่งเอกภาพทางยุทธศาสตร์ (Strategic Autonomy) ของกองทัพฝรั่งเศส ที่มุ่งเน้นการรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ และความสามารถในการดำเนินกลยุทธ์ทางทหารอย่างอิสระเสรี ในเวทีโลก (Gautier, 2017) มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความได้เปรียบทางนวัตกรรม รวมถึงส่งเสริมการส่งออกอาวุธยุทโธปกรณ์ เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ และส่งผลให้เกิดการขยายสายการผลิต และโครงสร้างพื้นฐานทางอุตสาหกรรมทหาร (Defence Industrial Base) ของประเทศ โดยหมายรวมถึงการพัฒนาขีดความสามารถของอาวุธยุทโธปกรณ์ของกองทัพฝรั่งเศส สร้างความได้เปรียบทั้งทางยุทธศาสตร์และยุทธวิธีไปในคราวเดียวกัน (Béraud-Sudreau, 2017, p.11-16)

บทความนี้ได้ศึกษาและวิเคราะห์บทบาทของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ (Defence Industry) ที่มีต่อยุทธศาสตร์ความมั่นคงของฝรั่งเศส ในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก โดยใช้การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารราชการของฝรั่งเศส บทความ และเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ ทั้งในและนอกประเทศ ซึ่งผลการวิเคราะห์จะแสดงให้เห็นถึงมุมมองทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญของรัฐบาลฝรั่งเศส ในด้านความมั่นคงและการทหาร ด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศในภาพรวม

ยุทธศาสตร์ความมั่นคงของฝรั่งเศส ในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก (French Indo-Pacific Defence Strategy)

นิยามของ “อินโด-แปซิฟิก” ตามยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศของฝรั่งเศสนั้น หมายถึง อาณาเขตทางภูมิรัฐศาสตร์ ตั้งแต่สาธารณรัฐจิบูตี (จิบูตี) ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันออก ปลายสุดของทวีปแอฟริกา จนถึง หมู่เกาะโพลินีเซียฝรั่งเศส (French Polynesia)

ภาพที่ 1 แผนที่ภูมิภาคอินโดแปซิฟิก ตามแนวคิดของฝรั่งเศส

ที่มา: Camroux and Jaffrelot (n.d.)

ในมหาสมุทรแปซิฟิก ซึ่งถือว่าเป็นพื้นที่ทางยุทธศาสตร์ที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานของฝรั่งเศส ทั้งในด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการทหาร โดยมีกองกำลังทหารประจำการอยู่ใน 3 พื้นที่ ครอบคลุมมหาสมุทรอินเดีย และแปซิฟิก นอกจากนั้นในด้านการทูต รัฐบาลฝรั่งเศสมีทูตทหารประจำการอยู่ใน 33 ประเทศ ทั่วภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก (Ministère des armées, 2019, p.7)

เฉกเช่นเดียวกับมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกา (สหรัฐฯ) และสาธารณรัฐประชาชนจีน (จีน) ฝรั่งเศสมีความพยายามในการรักษาอิทธิพล เสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศรวมถึงความสัมพันธ์ของมิตรประเทศในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกอย่างยิ่ง โดยส่งเสริมความร่วมมือแบบพหุภาคีในทุกด้าน เช่น การป้องกันประเทศ การเคารพกฎหมายระหว่างประเทศ ความอิสระเสรีของน่านฟ้า และเส้นทางคมนาคมทางทะเล การรักษาสมดุลทางยุทธศาสตร์ การต่อต้าน

การก่อการร้าย การลดการแพร่ขยายอาวุธ ทั้งนี้ จะต้องตั้งอยู่บนหลักการพื้นฐานทางความมั่นคง 5 ประการ ตามยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ ดังนี้

1. การปกป้องประชาชนชาวฝรั่งเศส อธิปไตยของอาณาเขตโพ้นทะเล และเขตเศรษฐกิจจำเพาะ

หัวใจสำคัญของยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติฝรั่งเศส ประกอบด้วย การปกป้องดินแดนและประชาชนชาวฝรั่งเศสเป็นสำคัญ ทั้งฝรั่งเศสแผ่นดินใหญ่ และอาณาเขตโพ้นทะเล ที่ซึ่งโดยส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก รวมถึงผลประโยชน์แห่งชาติทุกรูปแบบในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ ปัจจุบันมีกองกำลังทหารประจำการอยู่อย่างถาวร พร้อมขีดความสามารถในการตรวจการณ์และความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติการกิจในสภาวะวิกฤต ซึ่งมีภารกิจหลัก 1) เผื่อระวังภัยคุกคามข้ามชาติ การก่อการร้าย และอาชญากรรมระหว่างประเทศ 2) เผื่อระวังการรุกร้าอธิปไตย จากสภาวะการณ์ต่าง ๆ

ในภูมิภาค อันเนื่องมาจากการลบล้างข้อจำกัดของการเปลี่ยนระบอบ การอพยพเข้าประเทศอย่างผิดกฎหมาย

2. การส่งเสริมความร่วมมือด้านความมั่นคงและการทหาร เพื่อเพิ่มเสถียรภาพในภูมิภาค

รัฐบาลฝรั่งเศสได้มีการส่งเสริมความร่วมมือในการปฏิบัติการทางทหารร่วมกับมิตรประเทศในภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยมีได้ละทิ้งการดำเนินการตามนโยบายหลักของแต่ละประเทศ สนับสนุนการฝึกซ้อมทางทหารในระดับนานาชาติ รวมถึงการปฏิบัติการลาดตระเวนและเฝ้าระวังในพื้นที่ที่มีความเสี่ยง

3. การรักษาไว้ซึ่งการเข้าถึงเส้นทางยุทธศาสตร์และพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน ร่วมกับชาติพันธมิตร

ในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก ประกอบด้วยเส้นทางการค้าและยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ทั้งทางบก ทะเล และอากาศ เป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนค้าขายระหว่างประเทศ สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างมหาศาล ให้แก่ฝรั่งเศสและสหภาพยุโรป ดังนั้น การรักษาความปลอดภัยสำหรับเส้นทางเหล่านี้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยความร่วมมือแบบพหุภาคี กับชาติพันธมิตรในภูมิภาค โดยเฉพาะกลุ่มประเทศอาเซียน (ASEAN) เพื่อผนึกกำลังในการเผชิญหน้ากับภัยคุกคามทุกรูปแบบ ที่ขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ อันจะส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพและผลประโยชน์ของฝรั่งเศสและสหภาพยุโรปโดยตรง

4. ความร่วมมือในการรักษาเสถียรภาพทางยุทธศาสตร์และการทหารแบบพหุภาคี

ฝรั่งเศสได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับความร่วมมือตามหลักการพหุภาคี โดยเชิดชูคุณค่าความเป็นประชาธิปไตย และการเคารพสิทธิมนุษยชน ส่งเสริมแนวทางการเจรจาในการรักษาสันติภาพระหว่างประเทศ รวมถึงการสร้างความปลอดภัยมั่นคงในเส้นทางการค้าและยุทธศาสตร์ที่สำคัญ นอกจากนั้นแล้ว ฝรั่งเศสยังผลักดัน

นโยบายการไม่แพร่ขยายอาวุธ (Non-Proliferation) โดยยับยั้งการมีอาวุธนิวเคลียร์ และซีปนาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูงในครอบครอง ซึ่งสนับสนุนโดยกลุ่มองค์กรระหว่างประเทศ เช่น กลุ่ม G7 (The International Group of Seven) อย่างไรก็ตาม ฝรั่งเศสยังคงดำเนินนโยบายการส่งออกอาวุธยุทธโธปกรณ์ในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกอย่างต่อเนื่อง สร้างความร่วมมือในการพัฒนาอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีป้องกันประเทศกับมิตรประเทศต่าง ๆ รวมถึงการฝึกอบรมและการสนับสนุนด้านการส่งกำลังบำรุงที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งเน้นไปที่การปฏิบัติการหรือการฝึกซ้อมทางทหารแบบพหุภาคีระหว่างกองทัพ เพื่อยกระดับขีดความสามารถและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เช่น การฝึกคอบร้าโกลด์ (Cobra Gold)

5. การเฝ้าระวังความเสี่ยงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสภาวะภูมิอากาศ

จากสุนทรพจน์ของประธานาธิบดี เอ็มมานูเอล มาครง เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ.2560 ใจความว่า *“Make Our Planet Great Again”* หรือ *“ทำให้โลกเราให้กลับมายิ่งใหญ่อีกครั้ง”* เพื่อตอบโต้อดีตประธานาธิบดี โดนัลด์ ทรัมป์ ของสหรัฐฯ ที่ขอลอนตัวออกจากอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สมัยที่ 21 (2015 Paris Climate Conference: COP21) ณ กรุงปารีส ฝรั่งเศส (Berdah & Putallaz, 2017) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงเจตจำนงที่เด่นชัดและยุทธศาสตร์อันแน่วแน่ของฝรั่งเศสในการบริหารจัดการกับปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมความร่วมมือแบบพหุภาคีกับชาติพันธมิตรในการดำเนินนโยบายความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อมในภูมิภาค และการเข้าร่วมประชุมกับกลุ่มผู้นำประเทศในภูมิภาค เพื่อพัฒนาแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านสภาพอากาศร่วมกันอย่างยั่งยืน

นโยบายการส่งออกอาวุธยุทโธปกรณ์ของฝรั่งเศส (French Arms Export Policy)

ในปี พ.ศ.2564 ที่ผ่านมา ฝรั่งเศสกลายเป็นประเทศผู้ส่งออกอาวุธยุทโธปกรณ์อันดับที่ 3 ของโลกรองจากสหรัฐฯ และสหพันธรัฐรัสเซีย (รัสเซีย) (Stockholm International Peace Research Institute [SIPRI], 2022, p.13) ด้วยมูลค่าทางเศรษฐกิจราว 1.17 หมื่นล้านยูโร ซึ่งแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของรัฐบาลฝรั่งเศส ในการผลักดันการพัฒนาอุตสาหกรรมและนวัตกรรมด้านการป้องกันประเทศ จนเป็นที่ยอมรับในระดับโลกสามารถแข่งขันกับประเทศมหาอำนาจอื่น ๆ ได้อย่างสูสี และนอกจากกองทัพฝรั่งเศสเอง ที่จะเป็นผู้ได้รับประโยชน์โดยตรงจากการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศแล้ว ยังก่อให้เกิดการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมภายในประเทศ ตามมาอีกเป็นจำนวนมากด้วย (Ministère des armées, 2022, p.18)

นอกจากนี้ยังมีกองทัพชาติพันธมิตรอื่น ๆ ที่มีความต้องการอาวุธยุทโธปกรณ์ที่มีขีดความสามารถสูง ในราคาที่เหมาะสม เช่น ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป และประเทศในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก ที่หันมาให้ความสนใจในการจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์จากฝรั่งเศสเพิ่มขึ้นในห้วงที่ผ่านมา กอปรกับสถานการณ์การระบอบระหว่างยูเครน-รัสเซีย ในปัจจุบันที่มีแนวโน้มจะไม่จบลงง่าย ๆ ยิ่งสร้างความหวาดหวั่นให้แก่ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปให้เตรียมความพร้อมด้านอาวุธยุทโธปกรณ์ในการรับมือกับสงครามที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต (Darnis, 2022) โดยวัตถุประสงค์หลักของนโยบายการส่งออกอาวุธยุทโธปกรณ์ของฝรั่งเศส ประกอบด้วย

1. ส่งเสริมความร่วมมือกับมิตรประเทศ ในด้านการป้องกันประเทศ และความร่วมมือทางทหาร ที่จำเป็นต่อความมั่นคงของฝรั่งเศส

ปัจจุบันหลากหลายภูมิภาคทั่วโลก กำลังเผชิญกับความไม่มั่นคงในหลากหลายมิติ โดยเฉพาะในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก ซึ่งรัฐบาลฝรั่งเศสได้ให้ความสำคัญอย่างมาก เห็นได้จากการจัดทำเอกสารทางการเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ ในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก ซึ่งระบุถึงหลักการพื้นฐานทางความมั่นคง 5 ประการ ที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น โดยมีมิตรประเทศที่ให้ความสนใจในเทคโนโลยีป้องกันประเทศจากฝรั่งเศส เช่น อินเดีย สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ซึ่งนอกจากการจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์ที่มีความล้ำสมัยเข้าประจำการแล้ว ยังแสวงหาความร่วมมือกับฝรั่งเศสอย่างใกล้ชิด ในด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี (Technological Transfer) การสนับสนุนด้านการส่งกำลังบำรุง (Logistical Support) และความร่วมมือทางการทหาร (Military Cooperation) ในด้านต่าง ๆ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของกองทัพ ในการรับมือและตอบโต้กับภัยคุกคามในภูมิภาค ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างกรณีศึกษาของอินเดีย และอินโดนีเซีย ซึ่งถือได้ว่าเป็นคู่ค้าหลักของฝรั่งเศสในตลาดอาวุธยุทโธปกรณ์ ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา

สาธารณรัฐอินเดีย (India)

อินเดียเป็นหนึ่งในชาติพันธมิตรอันเก่าแก่ของฝรั่งเศส โดยได้เริ่มมีความร่วมมือแบบทวิภาคี มาตั้งแต่ปี พ.ศ.2541 ซึ่งทั้งสองรัฐได้แบ่งปันประเด็นที่น่าสนใจร่วมกันในหลายมิติ เช่น ความปลอดภัยทางทะเล การบินและอวกาศหรือแม้แต่กระทั่งด้านพลังงานนิวเคลียร์ อย่างไรก็ตาม ในด้านเทคโนโลยีป้องกันประเทศนั้น

ภาพที่ 2 เรือดำน้ำไฟฟ้าดีเซลคลาสสกอปเปน เครื่องบินขับไล่หลากบทบาท ดาโซราฟาล ปืนใหญ่อัตตาจรซีซาร์
ที่มา: Naval Group, 2020; Dassault Aviation, 2023; Nexter, 2018

เมื่อปี พ.ศ.2559 อินเดียได้จัดหาเครื่องบินขับไล่หลากบทบาท (Multirole Fighter Aircraft) ดาโซราฟาล (Dassault Rafale) จำนวน 36 ลำ และเรือดำน้ำไฟฟ้าดีเซลคลาสสกอปเปน (Scorpène-class Submarine) จำนวน 6 ลำ ตามโครงการจัดหาและถ่ายทอดเทคโนโลยีเรือดำน้ำ ภายใต้รหัส P-75 ระหว่างรัฐบาลฝรั่งเศสและอินเดีย (Naval Group, 2022) ตั้งแต่ปี พ.ศ.2558 รวมมูลค่าทั้งสิ้นกว่า 1 หมื่นล้านยูโร โดยทั้งสองชาติได้มีการฝึกซ้อมทางทหารแบบทวิภาคี สร้างความคุ้นเคยในการปฏิบัติการร่วมกันอยู่เป็นประจำ ณ บริเวณมหาสมุทรอินเดีย

สาธารณรัฐอินโดนีเซีย (Republic of Indonesia)

นอกเหนือจากสิงคโปร์และมาเลเซียแล้ว อินโดนีเซียถือเป็นหนึ่งในประเทศคู่ค้าอาวุธยุทโธปกรณ์สำคัญของฝรั่งเศสในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ หรือประเทศในกลุ่มอาเซียน (ASEAN) โดยในปี พ.ศ.2555-2560 อินโดนีเซียได้จัดหาปืนใหญ่อัตตาจรซีซาร์ (CAESAR self-propelled howitzer) รวมจำนวน 55 ระบบจากฝรั่งเศส (Le Figaro & AFP, 2017) จากนั้นในปี พ.ศ.2565 ที่ผ่านมา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของอินโดนีเซียได้ประกาศการจัดหาเครื่องบินขับไล่หลากบทบาท (Multirole Fighter Aircraft) ดาโซราฟาล (Dassault Rafale) จำนวน 42 ลำ (Dassault Aviation,

2022) โดยได้ลงนามในข้อตกลงทางยุทธศาสตร์สำคัญร่วมกันหลายฉบับ ซึ่งถือได้ว่าเป็นความร่วมมือด้านความมั่นคงที่สำคัญอย่างยิ่งของฝรั่งเศสในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ และอินโด-แปซิฟิก

2. พัฒนาขีดความสามารถของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของกองทัพฝรั่งเศส และชาติพันธมิตร ซึ่งจะต้องมีความสอดคล้องกับนโยบายทางยุทธศาสตร์ และรูปแบบกองทัพ

เอกภาพทางยุทธศาสตร์ (Strategic Autonomy) ถือได้ว่าเป็นหัวใจทางยุทธศาสตร์ของกองทัพฝรั่งเศส หมายถึง ความสามารถในการดำเนินกลยุทธ์ทางทหารอย่างอิสระเสรี และพึ่งพาตัวเองได้อย่างสมบูรณ์ ทั้งในด้านนโยบาย การปฏิบัติการกิจ และอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ซึ่งเป็นมรดกตกทอดมาจากสมัยประธานาธิบดี ชาร์ลส์ เดอ โกลล์ (Charles de Gaulle) ประธานาธิบดีคนแรกแห่งสาธารณรัฐที่ 5 ของฝรั่งเศส ที่มีจุดยืนในการกำหนดนโยบายต่างประเทศที่เป็นอิสระและยึดหลักการของการเป็นรัฐอธิปไตย (The Sovereign State) และนโยบายความยิ่งใหญ่ (The Policy of Grandeur) ที่ต้องการให้ฝรั่งเศสมีบทบาทมากขึ้นในเวทีระหว่างประเทศ สร้างความเป็นปึกแผ่นและฟื้นฟูฝรั่งเศสให้กลับมาเป็นมหาอำนาจของโลกภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 (รัซพันท์ พีระพล และ ญัฐนันท์ คุณมาศ, 2564)

โดยด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศนั้น รัฐบาลฝรั่งเศส โดยกรมการอาวุธ (Directorate of Armaments) เป็นผู้ที่มีบทบาทหลักในการขับเคลื่อนโครงสร้างพื้นฐานทางอุตสาหกรรมทหาร (Defence Industrial Base) ของประเทศ ด้วยนโยบายการส่งออกอาวุธยุทโธปกรณ์ ให้แก่กองทัพฝรั่งเศสเอง ซึ่งเป็นไปตามแผนการจัดหายุทโธปกรณ์แห่งชาติ (French Military Procurement Project) และกองทัพชาติพันธมิตรในกลุ่มสหภาพยุโรป กลุ่มประเทศตะวันออกกลาง กลุ่มภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก และอื่น ๆ เพื่อตอบสนองประเด็นเรื่องความมั่นคง มาเป็นระยะเวลากว่า 60 ปี สร้างความเป็นอิสระและความได้เปรียบทางนวัตกรรมและเทคโนโลยีป้องกันประเทศขั้นสูง ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายเอกภาพทางยุทธศาสตร์ของประเทศ (Direction Générale de l'Armement, 2022, p.6) นอกจากนี้ การส่งออกอาวุธยุทโธปกรณ์ยังก่อให้เกิดการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมในแคว้นต่าง ๆ ของฝรั่งเศสเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดการขยายตัวของสายการผลิตทางอุตสาหกรรมทหารเพื่อเพิ่มศักยภาพและกำลังในการผลิต รวมถึงการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมและองค์ความรู้ใหม่ ๆ ซึ่งสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศอย่างมหาศาลในแต่ละปี จึงกล่าวได้ว่า นโยบายการส่งออกอาวุธยุทโธปกรณ์นั้น เป็นเครื่องมือทางความมั่นคง เศรษฐกิจ และอุตสาหกรรมที่สำคัญมากอย่างหนึ่งของรัฐบาลฝรั่งเศสในยุคปัจจุบัน

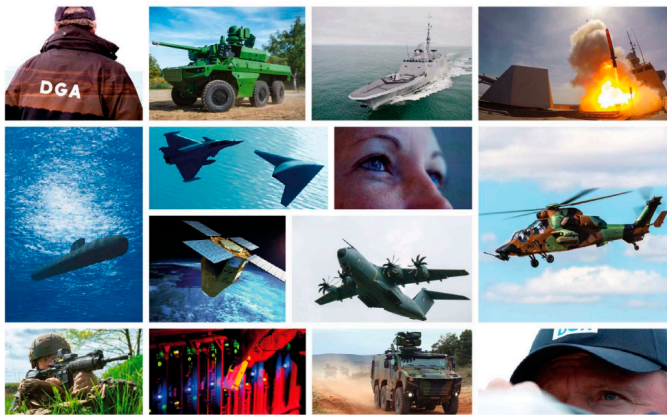
โครงสร้างพื้นฐานทางอุตสาหกรรมทหาร (Defence Industrial Base) ของฝรั่งเศสนั้น กระจายตัวอยู่ในแคว้นต่าง ๆ ของประเทศมาเป็นเวลานาน ตั้งแต่ช่วงยุคหลังการปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุโรป ซึ่งประกอบด้วยบริษัทขนาดใหญ่ข้ามชาติ 9 บริษัท เช่น Airbus Safran Thales รวมถึงวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (SME) จำนวนกว่า 4,000 ราย และ

การก่อตั้งวิสาหกิจเริ่มต้น (Startup) อีกเป็นจำนวนมาก ในห้วงหลายปีที่ผ่านมา ซึ่งทำให้เกิดการจ้างงานภายในประเทศกว่า 200,000 ตำแหน่ง โดยเป็นแรงงานที่มีคุณภาพและทักษะสูงทั้งสิ้น สร้างผลประกอบการกว่า 1.5 หมื่นล้านยูโร และจากขีดความสามารถในภาคอุตสาหกรรมดังกล่าว ทำให้ฝรั่งเศสสามารถผลิตยุทโธปกรณ์และเทคโนโลยีป้องกันประเทศได้ด้วยตนเองเกือบทั้งหมด สร้างความมั่นคงและเอกภาพทางอุตสาหกรรมในระยะยาว รวมถึงศักยภาพการแข่งขันในเวทีโลกโดยอุตสาหกรรมอากาศยาน เป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้ทางเศรษฐกิจให้แก่ฝรั่งเศสมากที่สุดในปัจจุบัน (Direction Générale de l'Armement, 2022)

กรมการอาวุธฝรั่งเศส (Directorate of Armaments)

กรมการอาวุธ ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.2504 โดยประธานาธิบดี ชาร์ลส์ เดอ โกลล์ (Charles de Gaulle) มีจุดประสงค์ที่สำคัญในการคิดค้น พัฒนา และเพิ่มประสิทธิภาพยุทโธปกรณ์ เทคโนโลยีทางทหาร และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทุกประเภท ให้แก่กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ และหน่วยงานความมั่นคงอื่น ๆ ของฝรั่งเศส ตั้งแต่การออกแบบการดำเนินงาน การคิดค้นพัฒนา นวัตกรรมไปจนถึงกระบวนการผลิตทุกขั้นตอน ทั้งวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ (Product Life Cycle) เพื่อสร้างเอกภาพทางยุทธศาสตร์ของกองทัพและประเทศ ตามหลักการของการเป็นรัฐอธิปไตย (The Sovereign State) อย่างแท้จริง รวมถึงสนับสนุนการส่งออกอาวุธยุทโธปกรณ์ให้แก่มิตรประเทศที่มีความสนใจ ปัจจุบันมีหน่วยงานกระจายอยู่ในทุกภูมิภาคของฝรั่งเศส รวม 18 หน่วยงาน ประกอบด้วย สถาบันวิจัยและทดลองอาวุธ 14 หน่วยงาน สถาบันวิจัย การดำเนินงานทางเทคนิคขั้นสูง 4 หน่วยงาน ครอบคลุมเทคโนโลยีป้องกันประเทศทั้งทางบก ทะเล อากาศ ขีปนาวุธ การป้องกันอาวุธเคมี ชีวะ รั้งสี นิวเคลียร์ และไซเบอร์

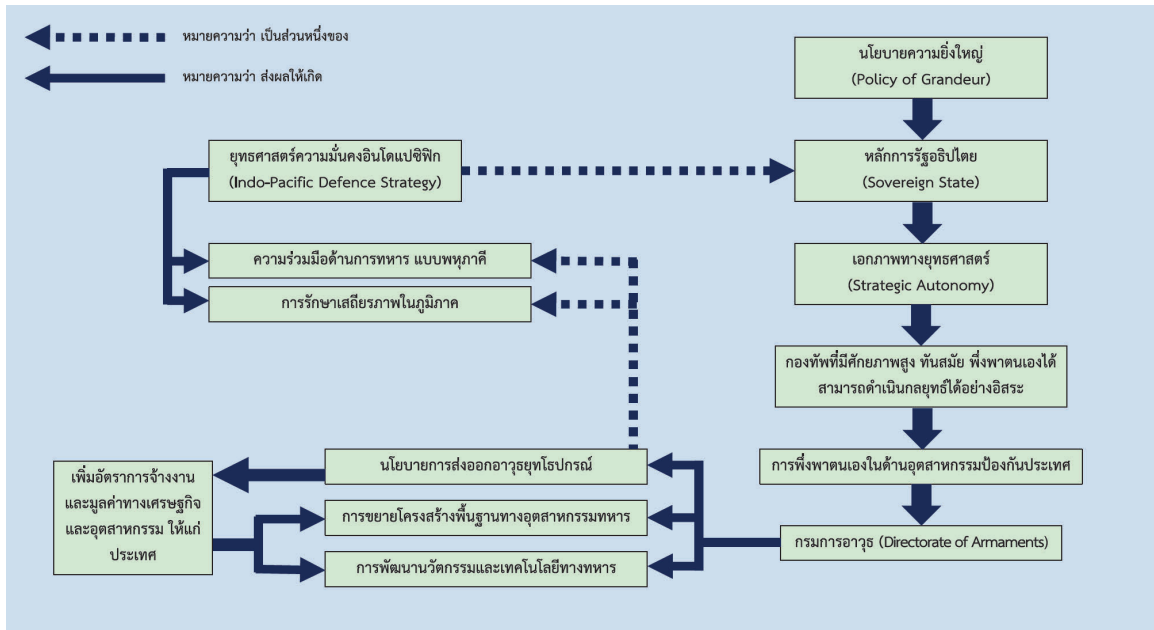

ภาพที่ 3 ที่ตั้งของหน่วยงานการอาวุธ 18 หน่วยงาน ตามภูมิภาคต่าง ๆ ของฝรั่งเศส
 ที่มา : Direction Générale de l'Armement (2022)

นอกจากการขับเคลื่อนโครงสร้างพื้นฐานทางอุตสาหกรรมทหาร การพัฒนายุทธโศปกรณ์และเทคโนโลยีทางทหารให้แก่กองทัพฝรั่งเศส และสนับสนุนการส่งออกอาวุธยุทธโศปกรณ์ให้แก่ชาติพันธมิตรแล้ว กรมการอาวุธยังมีภารกิจหลักในการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) รวมถึงวิสาหกิจเริ่มต้น (Startup) ในการร่วมพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางอุตสาหกรรมทหารของประเทศ และผลักดันการส่งออกยุทธภัณฑ์ประเภทต่าง ๆ ที่ผลิตและคิดค้นโดยกลุ่ม SME หรือ Startup ที่ถูกค่าให้ความสนใจ หรือมีความต้องการเป็นพิเศษ โดยอาศัยงานนิทรรศการอาวุธยุทธโศกรณ์นานาชาติ เป็นสื่อกลาง เพื่อเจาะกลุ่มตลาดใหม่ (Market Expansion) หรือตลาดเฉพาะกลุ่ม (Niche Market) สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจโดยตรงให้แก่ผู้ประกอบการรายย่อย (Ministère des armées, 2022, p.53-54) ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญของรัฐบาลฝรั่งเศสในการส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในทุกระดับ ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งในการรักษาไว้ซึ่งเอกภาพทางยุทธศาสตร์ (Strategic Autonomy) ของชาติต่อไป

ความสำเร็จในการส่งออกเครื่องบินขับไล่หลายบทบาทดาโชราฟาล (The Successful Story of Dassault Rafale)

ในระหว่างปี พ.ศ.2558-2564 เครื่องบินขับไล่หลายบทบาท ดาโชราฟาล ประสบความสำเร็จในการส่งออกเป็นอย่างมาก โดยมีคำสั่งซื้อจากมิตรประเทศ รวมจำนวนทั้งสิ้น 156 ลำ โดยเฉพาะในปี พ.ศ.2564 ที่ผ่านมามียอดสั่งซื้อถึง 116 ลำ (สาธารณรัฐเฮลเลนิก (กรีซ) จำนวน 6 ลำ สาธารณรัฐอาหรับอียิปต์ (อียิปต์) จำนวน 30 ลำ และสหรัฐอเมริกาสำหรับเอมิเรตส์ จำนวน 80 ลำ) และในปี พ.ศ.2565 ได้มียอดสั่งซื้อจากอินโดนีเซีย เพิ่มอีกจำนวน 42 ลำ (Ministère des armées, 2022, p.49) ซึ่งความสำเร็จในการส่งออกอาวุธยุทธโศกรณ์ครั้งนี้ถือได้ว่าเป็นการประสบผลสำเร็จทั้งด้านการทหารด้านเศรษฐกิจและที่สำคัญที่สุด คือ การพัฒนาอย่างต่อเนื่องของภาคอุตสาหกรรมของฝรั่งเศส ในทุกขั้นตอนของวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ที่สามารถสร้างความเชื่อมั่นอย่างสูงให้แก่ประเทศคู่ค้า ทั้งในประสิทธิภาพและราคาของสินค้า รวมถึงความยืดหยุ่นในการปรับรูปแบบสินค้าตามความต้องการของลูกค้า สร้างแรงดึงดูดและเพิ่มศักยภาพ

ภาพที่ 4 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างยุทธศาสตร์ความมั่นคงของฝรั่งเศส ในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกกับการขับเคลื่อนกิจการอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ โดยกรมการอาวุธฝรั่งเศส ซึ่งสอดคล้องกับหลักการรัฐอธิปไตย (Sovereign State)

ในการแข่งขันกับประเทศผู้ผลิตรายอื่น ในตลาดอาวุธยุโรปกรณ พร้อมทั้งสร้างรากฐานในระยะยาวให้กับยุทธศาสตร์ความมั่นคงของฝรั่งเศส ผ่านความร่วมมือทางยุทธศาสตร์แบบทวิภาคี หรือพหุภาคีกับกลุ่มประเทศผู้ใช้ยุโรปกรณประเภทเดียวกัน (Ministère de l'Europe et des Affaires étrangères, 2023)

บทสรุป

อุตสาหกรรมป้องกันประเทศ (Defence Industry) ถือได้ว่าเป็นเครื่องมือทางความมั่นคง เศรษฐกิจ และอุตสาหกรรมของฝรั่งเศส ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมนโยบายด้านความมั่นคงและการทหารของรัฐบาลฝรั่งเศส ในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก ผ่านนโยบายการส่งออกอาวุธยุโรปกรณ (Arms Export Policy) โดยเป็นการนำเอาขีดความสามารถในด้านอุตสาหกรรม

ป้องกันประเทศมาใช้เป็นกุญแจสำคัญในการสร้างความร่วมมือทางทหารกับมิตรประเทศ และการรักษาเสถียรภาพในภูมิภาค พร้อมทั้งก่อให้เกิดเป็นความร่วมมือในอีกหลายรูปแบบ โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม ซึ่งสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้ฝรั่งเศสเป็นจำนวนมหาศาลในแต่ละปี โดยประเทศคู่ค้ารายใหญ่ประกอบด้วย อินเดีย สิงคโปร์ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย โดยมีกรมการอาวุธ (Directorate of Armaments) เป็นองค์การหลักในการขับเคลื่อนกิจการอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของฝรั่งเศสในภาพรวม

ยิ่งไปกว่านั้น นโยบายการส่งออกอาวุธยุโรปกรณ ยังก่อให้เกิดการพัฒนาและขยายโครงสร้างพื้นฐานทางอุตสาหกรรมทหารภายในฝรั่งเศสอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังเป็นการเพิ่มอัตราการจ้างงานแรงงานทักษะสูงในภาคอุตสาหกรรมของฝรั่งเศส และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง

การผลักดันการวิจัยพัฒนานวัตกรรมและองค์ความรู้
แขนงใหม่ ซึ่งสร้างความเหนือชั้นทางนวัตกรรมและ
เทคโนโลยีป้องกันประเทศ เพิ่มศักยภาพการแข่งขัน
บนเวทีโลกให้แก่ฝรั่งเศส เมื่อเทียบกับคู่แข่งรายอื่น
โดยถือได้ว่า เป็นผลลัพธ์โดยตรงของนโยบายการส่งออก
ยุทธโศปกรณ์ที่สามารถสนับสนุนเม็ดเงินการลงทุน
ในการวิจัยและพัฒนาให้แก่บริษัทต่าง ๆ ภายในประเทศ
ตั้งแต่บริษัทขนาดใหญ่ ไปจนถึงวิสาหกิจขนาดกลางและ
ขนาดย่อม (SME) และวิสาหกิจเริ่มต้น (Startup) ซึ่งถือเป็น
ปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจและนวัตกรรม
ของฝรั่งเศส และเป็นรากฐานที่สำคัญในการสร้างความ
มั่นคงและเอกภาพทางอุตสาหกรรมในระยะยาว
ดังนั้น รัฐบาลฝรั่งเศสจึงมีความตระหนักถึงบทบาทและ
ความสำคัญของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศเป็นอย่างดี
เห็นได้จากการสนับสนุนกิจการอย่างเป็นรูปธรรมในทุกด้าน
และทุกระดับ ตั้งแต่การออกแบบการดำเนินงาน การคิดค้น
พัฒนานวัตกรรม ไปจนถึงกระบวนการผลิตทุกขั้นตอน
ทั้งวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ (Product Life Cycle)

ทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงความยึดมั่นในหลักการ
เอกภาพทางยุทธศาสตร์ (Strategic Autonomy)
อย่างเด่นชัดที่มุ่งเน้นการรักษาขีดความสามารถในการ
ดำเนินกลยุทธ์ทางทหารอย่างอิสระเสรี และการพึ่งพา
ตัวเองในด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศได้อย่างสมบูรณ์
เกิดความเป็นรัฐอธิปไตย (The Sovereign State)
ที่สามารถป้องกันตนเอง และพร้อมตอบสนองต่อภัยคุกคาม
ได้ทุกรูปแบบ และสอดคล้องกับนโยบายความยิ่งใหญ่
(The Policy of Grandeur) ของประธานาธิบดี
ชาร์ลส์ เดอ โกลล์ ที่มุ่งเน้นการรักษาความเป็นอิสระ
ในการดำเนินนโยบายของประเทศในเวทีโลก ทั้งด้าน
ความมั่นคงเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม รวมถึงการผลักดัน
กรอบความร่วมมือแบบพหุภาคี (Multilateralism)
กับมิตรประเทศ และการสร้างระเบียบแบบหลายอำนาจ
ร่วมกับองค์กรในระดับภูมิภาค เพื่อตอบสนองต่อบริบท
ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป และรักษาสมดุลอำนาจระหว่าง
ประเทศในเวทีโลก

เอกสารอ้างอิง

- รัชพนธ์ พิระพล และณัฐนันท์ คุณมาศ. (2564). ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกของฝรั่งเศส: ความต่อเนื่องและการเปลี่ยนแปลง
ในสมัยประธานาธิบดีเอ็มมานูเอล มาครง ระหว่างปี 2017 ถึง 2021. *วารสารยุโรปศึกษา*, 27(2), 81-112.
- Berdah, A. & Putallaz, M. A. (2017, June 2). Make our planet great again: Macron fait mouche en
détournant le slogan de Trump. *Le Figaro*. Retrieved April 27, 2023 from <https://www.lefigaro.fr/politique/2017/06/02/01002-20170602ARTFIG00108-make-our-planet-great-again-macron-fait-mouche-en-detournant-le-slogan-de-trump.php>
- Béraud-Sudreau, L. (2017). *La politique française de soutien à l'export de défense*. Institut français
des relations internationales.
- Camroux, D. & Jaffrelot, C. (n.d.). *The Concept of the Indo-Pacific in the Geostrategic Discourse*.
Retrieved April 27, 2023 from <https://www.sciencespo.fr/ceri/en/content/lindo-pacifique-quels-contours-quels-enjeux-0>

- Darnis, J. P. (2022). *La relance de la défense européenne et le conflit en Ukraine: dynamiques et paradoxes*. Fondation pour la recherche stratégique.
- Dassault Aviation. (2022). *L'Indonésie s'équipe du Rafale*. Retrieved April 27, 2023 from <https://www.dassault-aviation.com/fr/groupe/presse/press-kits/lindonesie-sequipe-du-rafale/>
- _____. (2023). *Rafale de l'Armée de l'Air Française en opérations extérieures*. Retrieved May 2, 2023 from <https://www.dassault-aviation.com/fr/defense/rafale/introduction/>
- Direction Générale de l'Armement. (2022). *Développer la BITD française et européenne*. Retrieved March 9, 2023 from <https://www.defense.gouv.fr/dga/nos-missions/developper-bitd-francaise-europeenne>
- _____. (2022). *La Direction Générale de l'Armement, Kit de présentation*.
- Gautier, L. (2017). *La défense et les moyens de l'indépendance stratégique: HOMMES, INDUSTRIES, CAPACITÉS*. Retrieved March 9, 2023 from <http://www.sgdsn.gouv.fr/discours/la-defense-et-les-moyens-de-lindependance-strategique-hommes-industries-capacites/>
- Le Figaro & AFP. (2017, February 20). Nexter: nouveau contrat en Indonésie. *Le Figaro*. Retrieved March 8, 2023 from <https://www.lefigaro.fr/flash-eco/2017/02/20/97002-20170220FILWWW00101-nexter-nouveau-contrat-en-indonesie.php>
- Ministère des armées. (2019). *La stratégie de défense française en indopacifique*.
- _____. (2022). *Discours de Sébastien Lecornu, Ministère des armées, Au Dialogue de SHANGRI-LA, Le 11 Juin 2022*.
- _____. (2022). *Rapport au Parlement sur les exportations d'armement de la France*.
- Ministère de l'Europe et des Affaires étrangères. (2022). *La stratégie de la France dans l'indopacifique*.
- _____. (2023). *Le partenariat stratégique franco-indien en 4 questions*. Retrieved March 10, 2023 from <https://www.diplomatie.gouv.fr/fr/dossiers-pays/inde/le-partenariat-strategique-franco-indien-en-4-questions/>
- Naval Group. (2020). *Scorpène® submarine at sea*. Retrieved May 2, 2023 from <https://www.naval-group.com/en/submarines>
- _____. (2022). *Launching of the Vagsheer, the sixth Indian Kalvari-class submarine with Scorpène® design, entirely made in India*. Retrieved April 27, 2023 from <https://www.naval-group.com/en/launching-vagsheer-sixth-indian-kalvari-class-submarine-scorpener-design-entirely-made-india>
- Nexter. (2018). *CAESAR ® 6X6*. Retrieved May 2, 2023 from https://www.nexter-group.fr/sites/default/files/fichiers-catalogue-produit/CAESAR%206X6_0.pdf
- Stockholm International Peace Research Institute. (2022). *SIPRI Yearbook 2022 Armaments, Disarmament and International Security*.